

ratura catalana. Part moderna. Volum IX, op. cit.,
ps.9-72. Pel que fa a la ciutat com a tema poètic
vid. BOU, La poesia noucentista. Una renovació temà-
tica, art. cit.

123- CARNER, Loxias parla clar..., art. cit.

124- "Oleguer RECÓ", [CARNER], Soliloquis d'un bonhome.
La ganyota separatista, "La Veu de Catalunya", 21-
IX-1905). O Joseph CARNER, La riuada, "La Veu de
Catalunya" (19-V-1906).

125- "Oleguer RECÓ", [CARNER], Soliloquis d'un bonhome.
Els reflectors de l'esquadra anglesa, "La Veu de
Catalunya", 12-VII-1905):

126- Joseph CARNER, Meditació per al primer dia de juny,
"La Veu de Catalunya" (1-VI-1906). En els anys imme-
diatament posteriors, com de costum, els articles
adquireixen un to més programàtic. Vid. per exemple
Joseph CARNER, Costejant l'hemofília, "La Veu de
Catalunya" (6-V-1909), en què deixa clara la neces-
sitat d'acordar modernitat i tradició per tal d'as-
solir la veritable civilitat. O Joseph CARNER, La
dolçor barcelonina, "La Veu de Catalunya" (28-XII-
1909):

*"Una capital ha d'ésser una cosa blana y
temperada, enlleminidora per les seves con-
descendències, desseguida convensuda, sempre
cordial, equilibradora de les corrents opos-
tes. Si jo conto ab el pervindre de Barcelo-
na, és perquè la veig tan dolça en aquest
país terrible que s'anomena Espanya."*

Fins a 1906, Jaume Bofill i Mates apunta alguna cosa
sobre la diferència entre la ciutat real i la ideal
en el discurs presidencial llegit al certamen de
lectura de 1906 a la Joventut Catòlica de Sant
Andreu del Palomar. No passa, però, de ser una
insinuació que, com les de Carner durant 1903 o

1904, no demostra que s'hagi assumit encara el marc teòric i ideològic de fons. El text es conserva en el seu arxiu particular:

"Tant sobtada ha sigut la renaixensa del nostre poble que en la fugor de improvisar noves coses, no ns cuydem d'acavar-les o d'arranjar-les convenientment com escau a una societat culte. Y aixís en quatre dies hem fet de ciutats migrades grans capitals, però no ns hem entretingut en urbanisar-les."

- 127- "Olaguer RECÓ", [CARNER], Soliloquis d'un bonhome. El campament, "La Veu de Catalunya" (24-VI-1905). Algunes de les frases de l'article són reproduïdes després literalment a De l'acció dels poetes a Catalunya.
- 128- Ja el 1907, per exemple, López-Picó parla, referint-se a la seva obra, de "*cierto barcelonismo característico y exclusivo de Carner*" (Jose Mª LÓPEZ-PICÓ, Los jardines del Renacimiento catalán. José Carner, "La Cataluña", núm.3, 19-X-1907, p.6). Més tard, Joan Llongueras destaca aquesta característica per sobre de totes i parla d'"*el nostre poeta més autènticament i més fidelment barceloní*" o d'"*del poeta que ha estat tothora fidel a la ciutat*" perquè "*cap altre com ell sent de faisó tan aguda i fina els batecs esquius de la ciutat i sap viure àgilment, una per una, les seves tradicionals facècies*" ("CHIRON", [Joan LLONGUERAS], El nostre Josep Carner, "La Veu de Catalunya", 22-I-1927).
- 129- Dedicatòria del poema autògraf titulat A una donzella qui duya un capell elegant y un vel tot blanch i conservat en el manuscrit 2276 de la Biblioteca de Catalunya.
- 130- Joseph CARNER, El Sot de l'Aremany, "La Veu de Catalunya" (4-X-1907). Bofill mateix confirma l'opi-

nió de la crítica a "GUERAU DE LIOST", Notes preliminars a "La muntanya d'ametistes", "Empori", núm.16 (octubre 1908), ps.103-109. En el pròleg de 1933 a la segona edició de l'obra Carner corrobora les seves idees de 1907 tot i el to elegíac propi de l'homenatge pòstum. Una de les principals teoritzacions sobre el paper del ruralisme en la poesia noucentista la trobem el 1911 en una ressenya de López-Picó a Poesies de Maria Antònia Salvà (J. M. LÓPEZ PICÓ, Notas al margen, "Cataluña", núm.174, 4-II-1911, ps.70-71).

131- Així ho expressa a Poetes joves catalans, la conferència de 1905 a la Congregació Mariana i, lateralment, a Advertències del priap d'una quinta d'arribal de Segon llibre de sonets (vid. supra., ps.550-551). López-Picó, amb afany metòdic, distingeix el ruralisme cívic d'uns altres dos que són considerats impropis: el de sabor pitarresc i el que es deixa portar per l'entusiasme o el sentimentalisme (LÓPEZ-PICÓ, Notas al margen, art. cit.).

132- Joseph CARNER, El miracle de la Setmana Santa, "La Veu de Catalunya" (19-IV-1905). Amb posterioritat no hi ha cap més article d'aquestes característiques, cosa que avala el seu caràcter d'excepcional.

133- Joseph CARNER, Per a la Sagrada Família, "La Veu de Catalunya" (20-I-1906):

"Una ciutat no és més que cases al voltant d'un temple, cases al peu d'un temple. Les altres cases que no són temple no tenen més que una importància de sèquit. Ja ho veyeu si hem de posar-hi tot el nostre esforç en aquesta Catedral que serà l'ànima portentosa de la nostra Ciutat Nova."

134- Josep CARNER, Tribut de condol, "Catalunya", núm.335 (4-IV-1914), p.223.

135- Joseph CARNER, De la província, "La Veu de Catalunya" (26-VIII-1907). Bofill i Mates també teoritzava sobre aquesta qüestió el 1908 a Clasicismo nacional, art. cit., p.20:

"Para lograr este equilibrio territorial, es necesario primeramente la coexistencia en toda la nación y en cada una de sus partes, de los elementos directivo y motriz. Buena es la formación de grandes ciudades, la agrupación y organización de grandes multitudes, mientras tengan un espíritu que las levante, una sal espiritual que las preserve de toda corrupción, y mientras, también, no provoquen una congestión que destruya el equilibrio nacional, produciendo el absentismo rural, cuyas fatales consecuencias, por conocidas, no enumero."

136- Sobre la relació entre Josep Carner i Emili Vilanova vid. CARDONA, El temps de Josep Carner, op. cit., ps.34-35, que cau en associacions un xic precipitades; CAPDEVILA, Aquells dies dels sonets, art. cit.; i MANENT, Josep Carner..., op. cit. Sembla ser que el primer punt de contacte fou la coincidència en el jurat del concurs de prosa organitzat el 1902 per "Montserrat". Ja el 1901, i precisament a les pàgines de "Montserrat", l'inclou entre "els primers prosistas de nostra terra" ("PLAUTUS", [CARNER], A l'aguayt (cròniques literàries), "Montserrat", núm. 23, novembre 1901, p.179). Uns anys abans, però, quan encara no hi ha indicis de l'evolució futura, en critica alguns aspectes, en un excés de pulcritud moral (vid. "AMADÍ S DE GAULA", [CARNER], El teatro català, "L'Aureneta", núm.66, 9-V-1896, p.3).

137- "Oleguer RECÓ", [CARNER], Tornant de l'enterro, "La Veu de Catalunya" (18-VIII-1905). També sembla que hagi sortit de la seva ploma l'editorial anònima del diari on s'informa de la seva mort (Emili Vilanova,

"La Veu de Catalunya", 15-VIII-1905). Tot i la demanda de Carner en favor de la divulgació de l'obra de Vilanova, el seu nom no apareix en la llista de subscriptors per a la construcció d'un bust en memòria de l'escriptor que "La Veu de Catalunya" publica durant 1906. Significativament, la valoració de la mort que es fa des d'"El Poble Català" és diferent a la de Carner i "La Veu de Catalunya": se'n lamenta la desaparició, però se li agraeix que hagi deixat d'escriure a temps ("El Poble Català", núm.41, 19-VIII-1905, p.3).

- 138- Per a "La Veu de Catalunya" és una *"composició poètica d'aire íntim glosant l'obra d'en Vilanova y la societat que la havia inspirada y el tros de ciutat hont vivia l'escriptor, en amorosa companyia amb els hèroes dels seus quadros tan plens de color, de vida y de caràcter"* ("La Veu de Catalunya", 14-VI-1906). Per a la redacció d'"El Poble Català" són *"tots admirables"* i en reprodueixen dos, *"els més ingenus, els més ab caràcter, tractant-se d'en Vilanova"* (En honor de l'Emili Vilanova, "El Poble Català", núm.121, 14-VI-1906, p.2). Els dos que seleccionen són Oh tu, l'antiga ciutat volguda... i Oh, aquelles cases de la vellura.... El conjunt complet, ja amb algunes variants respecte a l'edició d'"El Poble Català", és publicat a "Il·lustració Catalana" (Joseph CARNER, Sonets a llabor de n'Emili Vilanova, "Il·lustració Catalana", IV, 1906, ps.508-509). En l'homenatge també prenen part Bonaventura Bassegoda, que hi llegeix uns records d'Àngel Guimerà, Josep Pin i Soler i Lluís Domènech i Muntaner.
- 139- Per a les idees teòriques generals sobre el concepte noucentista de classicisme vid. especialment MURGA-

DES, Assaig de revisió..., art. cit., i MURGADES, El Noucentisme, dins MOLAS, Història de la literatura catalana. Part moderna, volum IX, op. cit., ps.9-72. Per a la seva utilització literària vid. BOU, La poesia noucentista: una renovació temàtica, art. cit., que segueix les argumentacions de Murgades, però que a l'hora de l'anàlisi dels poemes, restringeix força el concepte al seu vessant estètic. D'aquí que afirmi que "en conjunt, doncs, el «clasicisme» noucentista cal llegir-lo com una influència mallorquina, i per això consisteix en l'adopció d'uns models formals, d'una actitud enfront dels aspectes tècnics del poema, i especialment una base argumental per justificar una Weltanschauung" (ibid., p.236).

- 140- A Segon llibre de sonets hi ha poemes com La torre dels Scipions que són gairebé programàtics en aquest sentit.
- 141- Les citacions directes són extretes de l'acta del secretari, que en aquell moment era Joan Alzina i Melis.
- 142- Ateneu Barcelonès. Conferència de don Joseph Carner, "La Veu de Catalunya" (23-IV-1908). L'acte queda inclòs en un cicle de dissertacions d'estudiosos joves al qual Carner s'havia referit pocs dies abans a Joseph CARNER, Una tanda de conferències a l'Ateneu, "La Veu de Catalunya" (9-IV-1908). Segons la ressenya de premsa, hi assisteixen "tots els artistes y literats de la nova generació" i "la paraula d'en Carner (...) fou acollida ab entusiasme per tots els que tenen l'esperit obert a les noves corrents" perquè "el gest d'en Carner en l'actual moment és d'una àmplia y ferma renovació; signa ab una

bella y escayenta arrogancia caminos florits de subtilisacions y elegants espiritualitats. Res té d'extrany que tinguin constant actualitat les seves paraules y que a escoltar-les acudeixin tots aquells que senten fretura de sòlida y equilibrada modernitat". Agustí Esclasans era entre el públic. Vid. ESCLASANS, La meua vida, 1895-1920, op. cit., p.101.

- 143- Joseph CARNER, Els Reys a Barcelona. Rondalla pels nens grans de Catalunya, "La Veu de Catalunya" (6-I-1908). Bofill i Mates pronuncia una veritable lliçó magistral sobre el tema el 22 de novembre de 1907 als locals de la Lliga Regionalista. És la base de l'article Clasicismo nacional que poc després es publica a "La Catalunya" (J. BOFILL Y MATAS, Clasicismo nacional, art. cit.). Hi estableix perfectament la relació entre "*clasicismo estético o humanismo*" i "*clasicismo social*" o "*nacionalismo*",

"De manera que aquel classicismo que, aplicado al hombre, fue en justicia apellidado humanismo, aplicado a la nación se confunde con el nacionalismo."

el qual és la base per a l'"*equilibrio social*", l'"*harmonía [sic] orgánica total*" i l'"*imperialismo*". La conclusió és clara:

"El clasicismo nacional, incluso en esta acción extensa llamada imperialismo, aspira a la suprema ecuación social. Dominar a los otros sin contaminarse. Luchar y vencer sin alterarse, con serenidad verdaderamente olímpica."

- 144- Joseph CARNER, En Xavier Viura, "La Veu de Catalunya" (7-V-1906). Vid. supra., ps.510-512.
- 145- Per exemple a Joseph CARNER, Orientacions. La composició de la Iliada, "La Veu de Catalunya" (22-II-1907) o a Joseph CARNER, El segon centenari de Goldoni, "La Veu de Catalunya" (12-III-1907).

- 146- Sí que n'apareixen, en boca de Bofill i Mates, el 1908 a Clasicismo nacional, art. cit. Sobre aquesta qüestió vid. supra., p.407.
- 147- "Oleguer RECÓ", [CARNER], Soliloquis d'un bonhome. Els Codex de Tarragona, "La Veu de Catalunya" (26-II-1906). Aquest allunyament queda encara més ben expressat una mica més tard a propòsit de Milà i Fontanals a Josep CARNER, Milà catalanista, "Cataluña", núm.257 (7-IX-1912), p.554.
- 148- és una de les idees centrals de De l'acció..., art. cit., que després queda refermada a La dignitat literària, art. cit.
- 149- Josep CARNER, Un nou poema: "El geni català", del Dr. Falp y Plana. 1-Epopeya actual?, "Art Jove", núm.20 (8-X-1906), ps.323-324. El llibre de Falp i Plana, de publicació recent, li serveix de pretext, que no de model. De fet, en tot l'article pràcticament no en diu res. El títol fa presagiar una segona part, que Carner no arriba a publicar. També és enganyós el títol d'un dels Soliloquis d'un bonhome en el qual el terme és emprat per burlar-se d'un cert tipus de poesia patriòtica espanyola ("Oleguer RECÓ", [CARNER], Sobre poesia èpica, "La Veu de Catalunya", 4-VII-1906). El juny de 1906 "Biblioteca Clàssica Catalana" reproduïx un fragment de Lo geni català amb una nota anònima d'elogi. El fragment apareix en un moment en què Carner té suficient responsabilitat dins de la revista com perquè l'escrit pugui ser redactat per ell mateix -cosa que, pel contingut d'alguns paràgrafs i per la utilització de certes formes gramaticals, no sembla probable- o, si més no, hagi hagut de donar-hi el vist-i-plau. Els arguments són força més difusos que no en

l'article a "Art Jove". També s'hi fa una defensa del gènere, ara però com a complement a la literatura existent i sense afany de fixar cap model d'èpica moderna (Un nou poema, "Biblioteca Clàssica Catalana", núm.5, 17-VI-1906). Segons la informació de la premsa, Carner assisteix a l'àpat d'homenatge a Falp i Plana que se celebra el dia 2 de desembre de 1906 amb motiu de la publicació del llibre i fins i tot hi pronuncia un brindis (vid. "La Veu de Catalunya", 3-XII-1906). Per la seva banda, Jaume Bofill li dedica un dels seus Sonets vegetals (Jaume BOFILL, Sonets vegetals, "Mitjorn", núm.12, desembre 1906, p.368).

- 150- Vid. Joseph CARNER, Al volt d'una paraula, "La Veu de Catalunya" (23-X-1908).
- 151- Vid., per exemple, José CARNER, Los jardines del renacimiento catalán. Juan Alcover, "La Cataluña", núm.80 (10-IV-1909), p.223. O els dos poemes amb l'epígraf Sobre una creença popular de Segon llibre de sonets.
- 152- CARNER, Els Reis a Barcelona..., art. cit.
- 153- Joseph CARNER, El nostre naixement, "La Veu de Catalunya" (31-XII-1907).
- 154- Joseph CARNER, Cançons de pandero, "La Veu de Catalunya" (25-VII-1906).
- 155- Melcior FONT, Conversa amb Josep Carner, "La Publicitat" (26-I-1927):

"Hi ha massa gent -diu Carner amb un posat ple de malícies- que té de la ironia el mateix concepte que la meva portera deu tenir-ne -i no l'hi he demanat mai. Per a molts, ironia vol dir mal cor. Ironista i mofeta són dos mots lligats només en mentalitats mesquines. La ironia tampoc té res a veure amb la broma. La nostra gràcia es diu ironia. En altres pobles, gràcia vol dir joc de mots,

ocurrència, homenatge quasi agressiu dels plebeus. Ironia és, al capdavant selecció, aristocratització de l'esperit. Veieu amb quin tracte sapient, amb quina exquisida complaença la juguen els pobles de l'occident d'Europa, els més fins del món."

- 156- "Oleguer RECÓ", [CARNER], Soliloquis d'un bonhome. La ganyota separatista, "La Veu de Catalunya" (21-IX-1905).
- 157- José CARNER, La poesia de Antonio Machado, "La Catalunya", núm.10 (7-XII-1907), p.4. Enric Bou, tot i que no diferencia entre els diversos graus de l'evolució, dona les característiques d'aquest tractament final (BOU, La poesia noucentista: una renovació temàtica, art. cit.).
- 158- Vid. supra., ps.554-555. Els indicis inicials -encara remots- són en A l'ignorada, un poema de 1903, que -casualment, però també curiosament- guanya el premi del Foment de la Indústria, el Comerç i la Propietat en els Jocs Florals de Girona d'aquell any.
- 159- Inclòs a Actualitats, "Catalunya", núm.37 (15-I-1905), ps.53-56. El títol complet és Goigs de la Mare de Déu de l'Esperansa, Patrona del Colegi de Comers, qual imatge s venera en lo seu altar de la parroquial església de Santa Maria del Mar de Barcelona. Escriu altres composicions circumstancials amb intencionalitat política, com el Sonet a lllahor d'En Lluís Pericas, triomfador en les últimes eleccions a Diputats Provincials, també inclòs a Actualitats, "Catalunya", núm.42 (30-III-1905), p.49.
- 160- Joseph CARNER, A Hermes, "Art Jove", núm.12 (31-V-1906), ps.189-190.
- 161- Només n'hi ha algun d'inèdit que després, amb variants, queda incorporat a l'edició de 1908. Sobre

aquesta qüestió vid. BOU, La poesia de Guerau de Liost..., op. cit., ps.38-39.

162- Així ho demostra una de les seves col.laboracions a "Art Jove": Jaume BOFILL Y MATAS, De la montanya d'amatistes, "Art Jove", núm.21 (15-X-1906), ps.334-335. Inclou Èxode i Les montanyes blaves.

163- "La Veu de Catalunya" (9-II-1906):

"S'ha posat a la venda en les principals llibreries, ahont se ven al preu d'una pesseta, el volum Els fruits saborosos de nostre benvolgut amic l'ilustre poeta Joseph Carner.

Aquest petit llibre, que és una verdadera esquisitat, conté delicioses poesies d'amor y naturalesa, d'una frescor y un gust excepcional en nostra poesia renaixent. Més endevant ens ocuparem del llibre ab la extensió deguda.

En Joan Llimona ha dibuixat un bonich cartell anunciador d'Els fruits saborosos."

164- Jaume BOFILL Y MATAS, Els fruyts saborosos, "La Veu de Catalunya" (23-II-1906). Esther Centelles enumera i estudia la majoria d'aquestes ressenyes de premsa a Esther CENTELLES, "Els fruits saborosos" de Josep Carner: estudi i edició crítica, Memòria de llicenciatura presentada a la Universitat Autònoma de Barcelona el febrer de 1977.

165- E[mili] V[ALLÈS], "Els fruits saborosos". Poesies de mícer Joseph Carner, "Montserrat", núm.64 (abril 1906), p.200. La primera frase ja és ben ostentosa:

"Ens plau esmentar l'aparició d'aquest llibre qui'ns és plogut de les serenes regions com fruita exquisida qui refresca nostres llavis en l'axutor d'una tarde d'estiu, y com aubada lluminosa qui,ns aconhorta en la esterilitat y vuydor de la moderna literatura contemporània."

166- Y[gnasi] B[RICHS], "Els fruits saborosos", "Art Jove", núm.6 (28-II-1906), p.103.

- 167- Publicacions rebudes, "Il·lustració Catalana", IV (1906), p.398. Els elogis són força convencionals. Destaca l'esment a "la trassa d'en Carner en treballar petites joyetes".
- 168- "Leandre MONTAGUT", [Octavi PELL I CUFFÍ], Des de la Ciutat. "Els fruits saborosos". Poesias de micer Joseph Carner, "Revista Olotina", núm.30 (1-IV-1906), ps.484-487.
- 169- Llorenç RIBER, "Els fruits saborosos", "Mitjorn", núm.4 (abril 1906), ps.125-127. Tot i ser una mostra d'admiració, en molts moments l'acumulació de referències culturals fa pensar en voluntat de lluïment de l'autor tant com de promoció de l'obra. La revista ja havia publicat una nota de presentació en el número anterior ("Els fruits saborosos", "Mitjorn", núm.3, març 1906, p.96).
- 170- Arnau MARTÍNEZ Y SERIÑA, Llibres nous: "Els fruits saborosos", poesies d'en Josep Carner, "El Poble Català", núm.69 (3-III-1906), p.3. L'elogi s'estén a l'autor:
- "Y és que Carner és un dels pocs que a Catalunya merexen el nom de poetes; nom que mereix tant per la puríssima poesia que s desprèn de ses escullides composicions, com per la facilitat y mestratge ab que domina la forma dels seus versos."*
- Tot i no ser pròpiament una ressenya, hi ha un altre article a "El Poble Català" amb especial atenció a Els fruits saborosos: Manuel de MONTOLIU, El "humour" català, "El Poble Català", núm.132 (25-VI-1906), p.3.
- 171- Geroni ZANNÉ, "Els fruyts saborosos", "Joventut", núm.316 (1-III-1906), ps.139-140.
- 172- Marcos Jesús BERTRAN, "Els fruits saborosos", poesies de micer Josep Carner, "La Vanguardia" (8-III-

1906), p.6. Considera que Carner és un excel·lent poeta, però, diferentment a l'opinió de la resta de crítics, en aquesta obra no ha sabut estar a to amb el seu nivell:

"Esta vez he de confesar que en mi opinión ha exagerado algo el artificio. (...) Mal artificio nos parece ese de recurrir a la juventud de las peras, al acurrucamiento de las fresas y sobre todo a la ingenuidad de las cerezas para hacer buena poesía bucólica, máxime cuando se poseen tan refinados dotes como los posee el señor Carner. (...) De la última obra de mícer Carner deploramos este convencionalismo."

Al final de tot, però, contradictòriament, parla de "poesia fresca y honesta".

173- Segons afirma Emili Vallès en la seva ressenya tots i cadascun d'ells són premiats alguna vegada. Potser exagera. Esther Centelles ressegueix les edicions disperses anteriors a la publicació del volum i fa un catàleg de tots els premis localitzats (*vid. CENTELLES, op. cit.*), el qual és ampliat a Esther CENTELLES, Pròleg a Josep CARNER, Els fruits saborosos, Barcelona, Edicions 62, 1984, ps.7-42, gràcies a la investigació de Joaquim LLOVET, Mataró en l'etapa floralista de Josep Carner, "Estudis Universitaris Catalans", núm. XXIV (1980), ps.291-298. No sembla probable que n'hi hagi gaires més. Martínez i Serifià en la seva ressenya també afirma que les poesies són "*moltes d'elles ja conegudes entre les que estan en el secret del nostre moviment literari*" (*art. cit.*).

174- També hi ha articles que s'acosten molt al contingut del llibre. Com Berenar de comares, amb un argument idèntic al d'Eglé i la cindria ("Oleguer RECÓ", [CARNER], Berenar de comares, "La Veu de Catalunya"

(9-VIII-1906).

- 175- El sonet al qual fa referència és desconegut, però, per la descripció que en fa, és clara l'adscripció de Bofill a la moda impulsada per l'amic.
- 176- Sembla que els jocs de Girona tenen especial predilecció pel tema. El tercer accèssit a la Flor Natural en la convocatòria de 1905 correspon a Cullint fruita de Miquel Juanola, amb versos on "*les peres tornejades i engroguides / són tan meloses com el vostre cor*".
- 177- Marina Gustà és qui ho deixa més clar en presentarlo com a "*llibre molt primerenc*" d'un autor amb "*relativa inexperiència*". Per a ella, és "*poesia d'escola*" (GUSTA, Josep Carner, dins MOLAS, dir., Història de la literatura catalana. Part moderna. Volum IX, op. cit., ps.162 i 165). Joan Ferraté, potser en un excés de rigor, parla de poemes "*convencionals i mig puerils*" (Joan FERRATÉ, "*Poesia*", de Josep Carner: Ressenya i vindicació, "Els Marges", núm.8 setembre 1976, p.20.
- 178- Per a Osvald Cardona enceta una "*nova etapa que no és sols per a l'autor, sinó per a la literatura catalana*" (CARDONA, El temps de Josep Carner, op. cit., p.47). Albert Manent parla de consagració i de "*llorer i aurèola*" (MANENT, Josep Carner..., op. cit., p.79). Joaquim Molas de "*poesia tota nova, insòlita i, encara més, combativa*" (MOLAS, La poesia de Josep Carner, art. cit., p.29). Segons Carles Riba "*fa data en la història de la poesia catalana*" ("Els fruits saborosos", per Josep Carner, dins Obres completes. Volum 3, Barcelona, Edicions 62, 1986, p.50). I per a Esther Centelles, "*és l'any 1906, amb la publicació del seu tercer llibre de*

poemes, Els fruits saborosos, que l'aleshores jove-
níssim (només vint-i-dos anys!) Josep Carner entra
d'una manera definitiva i per la porta gran en el
món literari del Nou-cents, i inicia, així, el seu
metòric camí de consagració com a «príncep dels poe-
tes»" (CENTELLES, Pròleg a Josep CARNER, Els fruits
saborosos, op. cit., p.7). També hi ha qui exagera
la nota. Agustí Esclasans afirma que els poemes del
llibre "m'obriren perspectives damunt un nou paradís
líric. L'obreta no recordava cap més llibre ni cap
més poeta. Jo em sentia orgullós de la finor, de la
grandesa, de la tendríssima elegància del meu poeta
preferit. Encara avui la lectura de la primera pro-
ducció poètica seriosa d'en Carner m'emociona com si
fos acabada d'escriure" (ESCLASANS, La meua vida,
1895-1920, op. cit., p.81). L'estudi més recent és
el de Marina Gustà. En part per això, i perquè
ofereix una lectura força innovadora en molts aspec-
tes, és dels més interessants. Per a ella "amb Els
fruits saborosos Carner (...) aconseguix un bon
producte d'escola sense perdre la que ja aleshores
li era reconeguda com a veu inequívocament perso-
nal", de manera que "tancarien, així, una etapa
d'aprenentatge que Carner no va voler prosseguir en
el mateix sentit" (GUSTA, Josep Carner, dins MOLAS,
dir., Història..., op. cit., p.161. Per entendre
aquesta darrera afirmació cal tenir en compte que
Marina Gustà considera -cosa gens probable- que la
redacció de Segon llibre de sonets és paral·lela a
la del primer tot i que la publicació sigui poste-
rior. Completa la bibliografia la descripció didàc-
tica de Ruth GALVE, "Els fruits saborosos" de Josep
Carner, Barcelona, Ed. Andros, 1987, que no aporta

res de nou.

179- Per a Albert Manent l'obra és una excusa per a aquesta reflexió moral sobre l'home: "*Lectures superficials o tòpics còmodament heretats han fet d'aquest llibre una mena de paradís terrenal, idil·lic, sense passions, que «no sap res d'oranges i torb i calabruixes», com fa un dels versos. No. L'advocació dels diversos fruits és un camí, de vegades una excusa lluida, per a parlar dels homes*" (MANENT, Josep Carner, ..., op. cit., ps.79-80). No és Manent qui desenvolupa aquesta lectura moral, sinó Jaume Bofill, el qual dóna molta importància a la sinceritat i, en un excés de zel, fins i tot retreu alguns aspectes: "*L'altre defecte de Els fruits saborosos prové (...) d'un excés de sinceritat. Certs atreviments de pensament que a la justificable despreocupació de l'autor no li fan mal, però qu'en poden fer*" (BOFILL, Els fruits saborosos, art. cit.). La carta que Carner tramet a Bofill el 20 de febrer de 1906 demostra que l'autor s'ocupa de la moralitat del llibre -tramet els poemes a Costa i Llobera perquè li faci les puntualitzacions oportunes-, però que no desitja caure en una ortodòxia exagerada, per la qual cosa algun cop discrepa de les opinions del poeta mallorquí. El fet cert és que, com diu Ignasi Brichs i al marge de les opinions de Bofill i Costa sobre aquesta qüestió, el llibre "*no farà enrojir de vergonya les galtes de cap persona*" (Y. B. [BRICHS], "Els fruits saborosos", ..., art. cit., p.103).

180- Ja el 1957 Marià Manent parla de "*la benestança burgesa*", de la felicitat en la "*compenetració amb les coses benignes*" o d'"*una rutilant apoteosi*"

d'aquesta felicitat senzilla i clara" (Marià MANENT, La poesia de Josep Carner, dins Poesia, llenguatge, forma, Barcelona, Edicions 62, 1973, p.52. Extret del pròleg a Josep CARNER, Poesia, Barcelona, Ed. Selecta, 1957). Manent es limita a apuntar aquest aspecte, però no el desenvolupa gens perquè la seva intenció en queda lluny. Joaquim Molas és qui l'acaba de fixar el 1965 en centrar la seva atenció en el que qualifica d'"interpretació burgesa dels vells idil·lis clàssics", d'"intent conscient i reeixit de civilitzar el caos de la natura" o de "situacions quotidianes d'una societat burgesa" (MOLAS, La poesia..., art. cit., p.30).

- 181- Segons Esther Centelles "Carner, en perdre la seva juvenesa i, amb ella, la innocència, i en descobrir, per tant, el goig/dolor de la vida, reflexiona sobre el pas del temps; resultat d'aquesta reflexió, unit al seu afany d'essencialitzar i immortalitzar l'experiència en poesia, són els divuit poemes que constitueixen aquest llibre i que esdevenen una veritable escenificació i valoració de les diferents edats de la vida, i, fins i tot podríem dir que de la Vida mateixa (en majúscules!)" (CENTELLES, Pròleg, dins Josep CARNER, Els fruits saborosos, op. cit., p.28). És des d'aquesta perspectiva des d'on enfoca bona part de la seva interpretació, tot i que el seu estudi és prou ampli com per no deixar de banda altres aspectes. Especialment els que fan referència al model de vida burges, la qual cosa la porta a parlar de la connotació ideològica del marc en què es mouen els personatges, o a afirmar que "Carner hi expressa una concepció de la vida burgesa i conservadora" (ibid., p.40). Sobre la lectura de

Centelles vid. les puntualitzacions de Marcel Ortín, per a qui és un error identificar les diferents versions de l'obra a l'hora de deduir un ideari noucentista vigent el 1906, quan apareix la primera edició. Com a mínim, per a ell, la identificació no es pot establir mecànicament perquè no és lícita en tots els casos (Marcel ORTÍN, Josep Carner, "Els fruits saborosos". Edició i notes a cura d'Esther Centelles, "Reduccions", núm.29-30, febrer-juny 1986, ps.139-147). Els arguments els desenvolupa a Marcel ORTÍN, Sobre el progrés poètic de Josep Carner: anàlisi d'algunes variants d'"Els fruits saborosos", *ibid.*, ps.107-135.

182- Per a Carles Riba són *"uns versos sense altra finalitat que llur mateixa perfecció somrient"* (RIBA, "Els fruits saborosos", per Josep Carner, art. cit., p.50).

183- és la idea des de la qual Marina Gustà centra, en gran mesura, la seva interpretació. També allò que la fa més innovadora. Així el llibre seria una *"col.lecció de divuit poemes a través dels quals el poeta traça el paradigma de l'acord de l'ésser humà amb la seva condició sensual, reflexiva i mortal"* (GUSTA, Josep Carner, dins MOLAS, dir., *Història...*, op. cit., p.161). Això fa que arribi a parlar de *"classicisme sovint dionisiac"* (*ibid.*, p.165) o que declari contundentment: *"premissa del llibre: el profit o el plaer que s'extreuen de la vida depenen de l'acceptació prèvia del fet que la nostra relació amb el món és una relació en primer lloc física"* (*ibid.*, p.162).

184- Per a Esther Centelles *"actua com a cloenda, com a síntesi de tot el llibre i, al mateix temps, fa tot*

l'efecte que n'és el punt de partida" (CENTELLES, Pròleg a CARNER, Els fruits saborosos, op. cit., p.26); mentre que per a Marina Gustà "té encara ressons maragallians que desequilibren el poema i contrasten amb el conjunt, i d'haver de ser la justificació de tot el llibre el converteixen en l'única peça que no s'hi integra" (GUSTA, Josep Carner, dins MOLAS, Història..., op. cit., p.165).

185- Joan Maragall i Josep Solsona coincideixen en la tria: "*Potser el millor poema, que Maragall escollí com a flor d'aquest llibre, és Les cireres ingènues. Té un aire primaveral i alegre" (Josep SOLSONA, Josep Carner i "Els fruits saborosos", dins DIVERSOS AUTORS, L'obra de Josep Carner, op. cit., p.71).*

186- Josep CARNER, Els fruits saborosos, Sabadell, Edicions La Mirada, 1928, p.20. L'any anterior ja hi ha unes declaracions seves sobre el tema (GARCÉS, Conversa amb Josep Carner, art. cit., p.143):

"és un llibre de tafaneria honesta, de sensibilitat lícita. Hi dringa Samain, ho reconec. D'Els fruits saborosos com, en general, de tot el que he escrit, puc dir que el presidí un propòsit de gràcia."

187- Joaquim Molas deixa perfectament formulada aquesta perspectiva d'anàlisi -cosa lògica si tenim en compte les tendències predominants de la crítica dels anys seixanta-, però no la desenvolupa gaire (MOLAS, La poesia..., art. cit.). Aquells que posteriorment se n'han servit -Esther Centelles especialment- ja hi han afegit nous elements i, per tant, l'han reorientada.

188- Les citacions són sempre de la primera edició: Els fruits saborosos. Poesies de micer Josep Carner, Barcelona, J. Horta, ed., 1906.

189- Vid. la lectura de Marina Gustà a supra. nota 184. No deu ser casualitat que sigui un dels poemes amb més variants de contingut entre la primera edició i les successives. Unes variants que, en bona mesura, apropen el text a la unitat del conjunt i desenvolupen un tema molt habitual en els escrits teòrics de l'autor cap a voltants de 1906: la meditació sobre la funció social del poeta, la qual en la primera versió queda enterbolida per una sèrie de tòpics de poesia d'escola.

190- és cert que hi ha altres poemes amb protagonistes infantils, com Les cireres ingènues, en què a partir d'una estructura semblant s'arriba a una conclusió diferent. En aquest cas, l'actitud més lloada és la del germà petit: el benaventurat no és qui cerca en el fruit la vanitat o el profit sinó qui n'extreu l'alegria ingènuament. Nova prova que el llibre admet matisos d'interpretació diferents d'acord amb la perspectiva de cada lectura. Això no obstant, no hi ha contradicció. El més petit realitza una funció prèvia que els altres dos ja han superat: entrar en contacte amb el món que l'envolta abans d'aprendre a treure'n benefici:

*"i quin obrir-se els ulls qui miren i no s cansen
pel bellugueig vermell que tenen al davant!"*
(vs. 19-20)

D'aquí que en destaquí la ingenuïtat o el qualifiqui de benaventurat, mot amb accepció irònica. A part que el marc on es desenvolupa l'escena és idèntic al de Les nous del berenar.

191- Marcel Ortín ja indica que el comportament dels infants a Els fruits saborosos no és tan diferent del dels altres personatges. Fins i tot d'altres llibres. I es remunta fins al Jonàs de Nabí (ORTÍN,

Josep Carner, "Els fruits saborosos". Edició i notes a cura d'Esther Centelles, art. cit., p.143).

- 192- Sense oblidar els respectius cants a la maternitat d'Aglae i les taronjes o Les magranes flamejants i la invocació final d'Eglé i la cindria, que reconduïx tot el que en l'exaltació entre mítica i fàl·lica de l'escena hagués pogut semblar una distorsió respecte a les convencions socials:

*"Perquè amb una mirada suau i compassiva
se digni acompanyar al bon marit qui arriba
del camp, i ens il·lumini la joia del sopà,
i ens mogui a riure mentres queixalajem el pa.
I com nosaltres som amigues del brugit,
que ni ns dongui repòs i son a mitja nit
quan sa llum esdevé més serena i més clara.
Que ens facin batallar, totes rojes encare,
els plors de la mainada i els besos del marit!"*
(vs.24-32)

Una reconducció que suposa l'assumpció per principis d'aquestes convencions, malgrat que la realitat pugui ser una altra. L'aparença i la vanaglòria són, de fet, actituds burgeses.

- 193- Ho denota la presència de petits elements aliens: una Cal·lydia que en determinat moment és "encare una mica palpitant" (v.10), amb "una lleu torbació" que "ve de dins" (v.16). Són trets que assenyalen l'origen de certs temes i que en la versió definitiva del poema desapareixen completament.

- 194- En aquest sentit, Jeroni Zanné, a propòsit del llibre, inclou Carner entre els autors que es preocupen per una poesia feta "a l'escalf d'una estètica vella a fora de casa, mes aquí nova" (ZANNÉ, Els fruits saborosos, art. cit., p.140). En canvi, el comentarista d'"Il·lustració Catalana", no tan propens a acceptar determinades influències, té molt interès a desmarcar el classicisme de Carner de l'estricta

parnassianisme, per tal d'acostar-lo a un model que ell considera més universal. I parla, en aquest sentit, "*no pas del clàssich grech o llatí qu'ara és de moda ressucitar, sinó del clàssich de tots los temps, que consisteix en sentir bé la naturalesa y en expressar aquest sentiment de una manera justa y exacta*" (Els fruyts saborosos, "Il·lustració Catalana", art. cit., p.398).

195- A diferència del que succeeix amb La muntanya d'ametistes de "Guerau de Liost", les versions successives d'Els fruits saborosos no han d'entendre's com a desmobilització respecte a la militància noucentista del moment en què va ser publicada la primera edició. Tot i l'evolució de Carner en el moment de les posteriors edicions, el llibre no perd els components que faciliten la lectura ideològica i en alguns casos fins i tot s'aguditzen. En part perquè amb la desaparició d'aquests rastres escolars de procedència principalment decadentista, l'ideari del llibre queda més aclarit. Tot això, és clar, al marge de variants lingüístiques o estilístiques que milloren indiscutiblement la qualitat poètica del conjunt. Cal tenir en compte, això sí, que la versió definitiva concedeix una major importància al tema del pas del temps, sense que es pugui dir, però, que esdevingui prioritari. D'aquí, per exemple, les variants en els versos finals de Les serbes endressades o la major integració d'Els raïms immortals en el conjunt.

196- És l'únic poema amb una clara asimetria en l'estructura: totes les estrofes són de quatre versos excepte la segona, que en té cinc.

197- Així es dedueix de la correspondència amb Bofill o Torras i Bages. O de la carta de 10 de desembre de 1907 de Joan Alzina i Melis a Jaume Bofill:

"Y «Empòrium», la «Empòrium» d'en Carner, què tal va? (...) En Rubió.m digué aquest estiu (cosa molt natural, lo altre fóra contra natura amb en Carner) que exia quan Déu volia."

A més, el 1911, López-Picó esmenta "Catalunya" i "Empori" com a "las dos revistas de José Carner" (J. M. LÓPEZ-PICÓ, De poesia catalana, "Cataluña", núm. 170-171, 7,14-I-1911, p.18). Oficialment només consta com a integrant del consell directiu junt amb set persones més, i la direcció és per a Francesc de P. Maspons i Anglasell. Albert Manent, en parlar de la revista, ja afirma que "de fet tothom la tenia i l'ha tinguda com una empresa cultural orientada per Carner" (MANENT, Josep Carner..., op. cit., p.125).

198- Queda clar, a propòsit d'una primera crisi d'"Empori" en la carta a Bofill de 15 d'octubre de 1907, en la qual exposa, des de Madrid, les mesures a aplicar per superar-la.

199- Per exemple, quan el febrer de 1905 l'Associació de Lectura Catalana organitza un acte literari, afegeix Carner a la llista de cinc poetes dels quals es reciten poemes. Els altres quatre són autors de prestigi com Maragall, Guanyavents, Guimerà o Apel·les Mestres (vid. "La Veu de Catalunya", 4-II-1905).

200- És l'expressió emprada per Manuel de Montoliu a propòsit dels alexandrins de Puig i Ferrer (Manuel de MONTOLIU, Un poeta de la vida, "El Poble Català", núm. 153 (15-VII-1906).

201- "Qui no coneix la llegenda d'en Carner?", diu López-Picó ja només d'entrada a propòsit de Segon llibre

de sonets. Continua després enumerant els trets que li confereixen la categoria de personatge quasi mític (J. Mª LÓPEZ-PICÓ, El "Segon llibre de sonets. Joseph Carner, "La Veu de Catalunya", 14-II-1907). El mateix López-Picó el qualifica uns mesos després com a poeta més representatiu de la jove literatura catalana (José Mª LÓPEZ-PICÓ, Los jardines del Renacimiento Catalán. José Carner, "La Cataluña", núm. 3, 19-X-1907, ps. 5-6).

202- "XÈNIUS" [ORS], Glosari. Josep Carner, noucentista, "La Veu de Catalunya" (20-II-1907). La glosa "Guerau de Liost", noucentista és ja de 1909, posterior a La muntanya d'ametistes.

203- Joan Torrent i Rafael Tasis insinuen que la revista "Garba", el primer número de la qual és de novembre de 1905, "apareix potser com a conseqüència del fi de «Catalunya»" (TORRENT, TASIS, Història de la premsa catalana, op. cit., volum I, ps. 387-388). Un cop d'ull ràpid als onze números que se'n publiquen permet desmentir qualsevol possible vinculació a les plataformes carnerianes.

204- Sobre el funcionament d'aquesta biblioteca, -els responsables de la qual són Jaume Bofill, Josep Carner, Jordi Rubió i Balaguer i Joan Rubió i Bellver, vid. supra., capítol 2, nota 40. Segons Casassas, que extreu la informació de l'arxiu particular de Bofill, la biblioteca no arriba a veure la llum (CASASSAS, Jaume Bofill..., op. cit., p. 58). Les dades de l'arxiu de la Congregació no desmenteixen.

205- és membre de la comissió administrativa i de la comissió executiva dels acords del Congrés. Així mateix actua com a secretari de la secció filològico-

històrica durant alguna de les sessions. El primer dels seus articles divulgatius es remunta fins a 1904, senyal que Vallès queda vinculat a la iniciativa des de bon començament (Emili VALLÈS, Un Congrés gramatical, "La Renaixensa", 20-IX-1904). I apareix reproduït a "Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana", I, núm.8 (desembre 1904), ps.188-190; i a "La Comarca de Lleyda" (24-IX-1904). Els altres articles són de 1906. Un a "La Nació Catalana" (Emili VALLÈS, Per què fem lo Congrés, "La Nació Catalana", núm.81, 15-X-1906, p.1) i dos a "Montserrat" (V[ALLÈS], Per la nostra llengua, "Montserrat", núm.68, agost 1906, ps.249-251; i V[ALLÈS], La obra del Congrés de la Llengua, "Montserrat", núm.70, octubre 1906, ps.297-298). Més tard, a l'hora del balanç, ironitza sobre el poc científisme que presidi "aquella assemblea de 3000 filòlogos (?)" (E. VALLÈS, El "Orfeó Català". Con motivo de la inauguración de su edificio social (II), "La Catalunya", núm.25, 21-III-1908, p.178).

206- Així es fa constar a [A. Mª ALCOVER], La nostra anada a Barcelona, "Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana", núm.8 (desembre 1904), ps.183-184. La participació, però, no és tan activa com la de Vallès. En les notes de premsa s'esmenta alguna vegada la seva assistència a les sessions (vid. "El Poble Català", núm.247, 17-X-1906, p.2). A més col.labora en el número monogràfic de "La Veu de Catalunya" dedicat al tema amb un article sobre l'exposició de llibres que se celebra paral.lelament als actes (Joseph CARNER, Exposició del llibre català, "La Veu de Catalunya", 13-X-1906). En els darrers números de "Catalunya" ja es dona informació

dels preparatius (vid. Congrés de la Llengua Catalana, dins Actualitats, "Catalunya", núm.41, 15-III-1905, ps.58-59).

207- Vid. Primer Congrès Internacional de la Llengua Catalana, Barcelona, Estampa d'en Joaquim Horta, 1908.

208- Així consta en els llistats del "Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana". Alzina, Bofill i Masó, el 1902 (volum I, núm.5, abril 1902, ps.75-76); Carner i Vallès, el 1905 (volum II, núm.10, febrer 1905, p.221), tot i que es detecten col.laboracions d'ambdós des de molt abans. Emili Vallès és qualificat el 1904 com a "*estimadíssim company i col.laborador*" (nota de presentació a VALLÈS, Un Congrès gramatical, art. cit., p.188) i com a "*nostre actiu col.laborador y bon amic*" (Crònica de l'Obra del Diccionari, *ibid.*, p.191). A més d'incloure'l poc abans en la llista de Col.laboradors que tenen poca son, reservada per a aquells que han recollit més de mil cèdules per al diccionari ("Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana", núm.7, octubre-novembre 1904, p.176). Per la seva banda, Josep Carner, "*que tanta via fa dins el camp de les lletres catalanes*" ([ALCOVER], La nostra anada a Barcelona, art. cit., p.184), és qualificat com a "*nostre amic coral, col.laborador y poeta autèntich*" en la presentació al seu article Cap a mossèn Alcover, reproduït de "La Veu de Catalunya" ("Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana", II, núm.6, juliol-agost-setembre 1904, p.129). I és el responsable de la "*secció de paraules modernes y aplicació d'elles a coses noves*", una temàtica ben significativa (Seccions de llenguatge vivent escullides per fer-hi cèdules, "Bolletí del Diccionari de la Llengua Cata-

lana", II, núm.9, gener 1905, p.203). En aquest mateix apartat Rafael Masó és l'encarregat de recollir toponímia gironina (Seccions de llenguatge vivent escullides per fer-hi cèdules, "Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana", II, núm.11, març-abril-maig-juliol 1905). Joan Alzina i Melis, "*lo escl.lent y desxondit estudiant de medicina*" (Crònica de l'Obra del Diccionari, "Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana", I, núm.3, febrer 1902, p.47), s'ocupa del buidat d'El llibre de les dones de Jaume Roig ("Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana", III, núm.1, gener-febrer 1906, p.31).

209- A més de la participació a l'Acadèmia Pedagògica Catalana i a l'Escola de Mestres dirigida per Joan Bardina (vid. supra., ps.187-188).

210- Com a mínim, el 1905 col.labora a "Art Jove" i el 1906 a "Diario del Comercio". En aquest darrer destaca el seu article La partitura catalana de Lohen-grin (11-VII-1906).

211- Tota la premsa, si més no, se'n fa ressò. Vid., com a mínim, "La Veu de Catalunya" (20-XII-1904; "Catalunya Artística", núm.15, (20-X-1904), p.245; "En Patufet", núm.39, (25-IX-1904), p.10; E. MOLINÉ Y BRASÉS, Crítica literària, "La Renaixensa", (3-XI-1904, p.7; "Montserrat", núm.46, (octubre 1904); i "Bolletí del Diccionari de la Llengua Catalana", II, núm.9 (gener 1905), ps.201-202. "Catalunya" en fa propaganda en diversos números. També pronuncia algunes conferències, com la de 19 de juliol de 1904 a Aplech Catalanista sobre Barbarismes y idiotismes del català modern (vid. "La Veu de Catalunya", 21-VII-1904, o Crònica de l'Obra del Diccionari, "Bo-

lletí del Diccionari de la Llengua Catalana", II, núm.6, juliol-agost-setembre 1904, p.42). A més de les diverses dissertacions sobre temes gramaticals a l'Acadèmia Catalanista de la Congregació Mariana o altres articles relacionats amb la qüestió (Emili VALLÉS, Nostra ortografia, "Universitat Catalana", núm.13, novembre 1901, ps.198-201; i Emili VALLÈS, L'autonomia del llenguatge, "Catalunya", núm.24, 30-XII-1904, ps. 549-552).

212- Jaume Bofill ho explica així en una carta a la seva promesa de 13 de febrer de 1906:

"El dissapte se n'hi va anar en Rafael Masó per a quedar-s'hi ja definitivament. Això no vol dir que de tant en tant baixi, però diu que procurarà s'escayga en dimecres per a poder assistir a l'acadèmia catalanista y veure'ns a tots".

Uns anys més tard Emili Vallès ho recorda d'aquesta manera (segons un text de 1935 reproduït per Dolors Oller a La poesia de Rafael Masó, op. cit., ps.15-16):

"Ja he dit que Rafael Masó era un enamorat amb passió de les pedres velles de Girona. Això motivà un seguit d'escarafalls nostres respecte al barbut aprenent d'arquitecte quan aquest manifestava el seu propòsit d'anar-se'n a exercir la professió a la seva ciutat nativa. Per a ell Barcelona amb les seves fantasies arquitectòniques era un indret de pas, com una vall de penes i dolors antesala de la seva veritable vida."

213- Sobre les activitats de Masó posteriors a 1906 vid. OLLER, La poesia de Rafael Masó, op. cit.

214- De la carta de 7 de setembre de 1906 a Jaume Bofill. L'únic recel és el de trobar-se sol. Per això, en la mateixa carta, demana a l'amic que faci valer la seva influència per tal de saber si hi ha caputxins a Bolonya i poder-hi connectar. Les cartes poste-

riors denoten un cert enyorament. En especial la que adreça a Bofill el 10 de desembre de 1907:

"Molt content estich a n'aquesta hermosa terra mes cada vegada que pens en Barcelona sent casi la metexa emoció que quan pens en Mallorca y ca nostra."

Sobre aquest viatge vid. també P[II]JOAN], En Joan Alzina y Melis a Bolònia, "La Veu de Catalunya", 28-VIII-1906, article en què Alzina és presentat com a model de la política cultural a seguir pel que fa a la formació d'intel.lectuals i professionals a l'es-tranger.

215- Les seves col.laboracions a "Catalunya" durant 1913 i 1914 podrien ser escrites encara des d'Itàlia. El primer indici del seu retorn és el 1917, any en què entra a treballar a la secció de psiquiatria -lla-vors "manicomia"- de l'Hospital de la Santa Creu de Barcelona.

216- "*De l'Alzina fa temps que no n'he sapigut res*", comenta Bofill a Masó l'onze d'octubre de 1907. Hi ha constància, això sí, que serveix d'enllaç per a una sèrie de col.laboracions de Jaume Bofill a la premsa italiana sobre la situació política d'Espanya. Així es dedueix de la carta que Alzina li tra-met el 22 de novembre de 1909.

217- Joseph CARNER, La oculta pedrera, "La Veu de Cata-lunya" (27-II-1909). Vallès, en recordar els anys de "Catalunya", també parla, de forma inconcreta, d'"*un bon nombre d'amics i companys de joventut, dels que es perden enmig dels afanys quotidians, i que es retroben tal vegada joiosament a mitjan camí de la vida o bé quan la claror de posta nimba de serena resplendor la testa blanca d'algun d'ells*" (VALLÈS, Records de «Catalunya», art. cit., p.99).

- 218- és la data que donen Jaume Medina i Manuel Rovira a Cartes de Josep Carner a Rossend Serra i Pagès, art. cit., p.49. Ja el 1900, però, fa servir paper timbrat de l'Ateneu per redactar unes quantes de les composicions que envia als Jocs Florals de Barcelona (vid. BUSQUETS, Escrita inèdits i dispersos..., volum I, op. cit., ps.17-18).
- 219- Fet que es constata en nombroses ocasions en la correspondència entre Jaume i Margarida Bofill. També durant 1905.
- 220- "Escribiu-me a l'Atheneu", diu a Bofill el 4 de juny de 1902. és una indicació que repeteix sovint en les seves cartes. El mateix 1902 Costa i Llobera li hi envia els seus poemes. Així ho comunica a Francesc Matheu el 4 de desembre: "*Supòs que l'amich Carner ha continuat rebent les successives remeses de poesies que li he endreçades a l'Ateneu*" (GAYA, Contribució a l'epistolari de Miquel Costa i Llobera, op. cit., p.34). A Unamuno, el 1903, també li dona l'adreça per al carteig (MANENT, Cartas de Josep Carner a Miguel de Unamuno, art. cit; o BASTONS, Carner i Unamuno, art. cit.). Bona part de les seves cartes d'aquest temps són escrites en paper timbrat de l'entitat
- 221- Actualitats, "Catalunya", núm.13 (15-VII-1903), p. 41. Amb motiu del discurs presidencial de Maragall.
- 222- Actualitats, "Catalunya", núm.2 (30-I-1903), ps.89-90. Vid. també, en un to semblant, el comentari sobre la cursa electoral comparada a una cursa d'automòbils (Actualitats, "Catalunya", núm.11, 15-VI-1903, ps.517-518) o la referència a una conferència de Francesc Pujols (Actualitats, "Catalunya", núm.23, 15-XII-1903, p.515). Altres vegades són no-

tes simplement informatives.

- 223- "Oleguer RECÓ", [CARNER], Barceloneries. L'estany de l'Ateneu, "La Veu de Catalunya" (13-VIII-1906).
- 224- Una anècdota que ha estat suficientment explicada. Vid. MANENT, Josep Carner..., op. cit., p.170; SAGARRA, Memòries, op. cit., p.1114; Jordi CASASSAS, L'Ateneu Barcelonès. Dels seus orígens als nostres dies, Barcelona, Ed. La Magrana, 1986, ps.95-96; i Eugeni XAMMAR, Seixanta anys d'anar pel món, Barcelona, Ed. Pòrtic, 1974, ps.65-67.
- 225- LA REDACCIÓ, Salutació, "Art Jove", núm.1 (15-XII-1905), p.1. Uns mesos més tard anuncien la bona acollida que han rebut i agraeixen que diverses associacions culturals hagin volgut col.laborar amb la iniciativa. La intenció continua essent d'obertura: "que tots plegats realisem l'obra gran de l'educació del nostre poble" (LA REDACCIÓ, Novas, "Art Jove", núm.7, 15-III-1906, p.105). Un mes després reafirmen que la publicació "té per fi principalíssim treballar per a la cultura y el progrés de nostre poble" (Noves, "Art Jove", núm.9, 15-IV-1906, p.151).
- 226- Mossèn Paradedda és afegit a la llista en el número següent (Noves, "Art Jove", núm.10, 30-IV-1906, p.166).
- 227- En aquest moment, a més de Carner, formen la redacció I.L. Brichs Quintana, Josep Bordas, J. Capdevila, Joan Gibert i Camins, Eladi Homs, Fèlix Jové i Vergés, Manuel Moya, Anton Moya, Josep Olibart i Sopera i Sebastià Xanxo. Segons Joan Torrent i Rafael Tasis, Sebastià Xanxo és qui exerceix com a director (TORRENT, TASIS, Història de la premsa catalana, op. cit., volum I, p.382). El llistat de

col.laboradors l'integren trenta-tres persones.

- 228- Enric Paz i Marcalló, "Art Jove", núm.9 (15-IV-1906).
- 229- La nota informativa és a Crònica d'art, "Art Jove", núm.5 (15-II-1906). La ressenya a Y. B. [Ignasi BRICHSI], Els fruits saborosos, "Art Jove", núm.6 (28-II-1906), p.103.
- 230- La informació apareix a Noyas, "Art Jove", núm.6 (28-II-1906). Segons la nota, el llibre de Carner s'ha de titular Poesias. En el número següent s'informa que Carner ja l'ha lliurat i que definitivament es titula Baladas. Mai no arriba a publicar-se, però.
- 231- En aquest mateix número s'informa que el següent serà un monogràfic sobre traduccions i que, entre elles, n'hi haurà de Carner. A l'hora de la veritat, però, el seu nom no apareix per enlloc.
- 232- Sobre l'Ateneu Obrer del Districte Segon vid. GALÍ, Historia de les institucions..., volum X, op. cit., p.195; i Pere SOLA, Els Ateneus obrers i la cultura popular a Catalunya (1900-1939). L'Ateneu Enciclopèdic Popular, Barcelona, La Magrana, 1978, p.229. Ambdós ofereixen ben poca informació.
- 233- Intervé, com a mínim, en la inauguració d'un orfeó infantil adscrit a l'entitat (vid. "En Patufet", núm.66, 1-IV-1905, ps.200-201).
- 234- Actualitats, "Catalunya", núm.42 (30-III-1905), ps. 48-49. La crítica puntual és a la representació d'El místic de Santiago Rusiñol.
- 235- Vid. supra., capítol 3, nota 185.
- 236- Queden distribuïts de la següent manera:
- * Al bell cim de la mitja taronja d'un turó..., Vora el poble enllordit passa la

- carretera..., "Art Jove", núm.10 (30-IV-1906), ps.156-157.
- * Calma sòpita, "Art Jove", núm.13 (15-VI-1906), p.210.
 - * Goigs, "Art Jove", núm.14 (30-VI-1906), ps.218-219.
 - * De la montanya d'amatistes, "Art Jove", núm.21 (15-X-1906), ps.334-335. Inclou èxode i Les montanyes blaves.
- 237- Emili VALLÈS, La música, "Art Jove", núm.1 (15-XII-1906), ps.2-3. Les altres dues són:
- * A propòsit d'"Empòrium", "Art Jove", núm.4 (31-I-1906), p.69.
 - * Teatre Principal. "La presó de Lleida", "Art Jove", núm.8 (31-III-1906), ps.128-129.
- 238- Vicens BALANZÓ Y ECHEVARRIA, A la barba de l'Emili Vallès, "Art Jove", núm.14 (30-VI-1906), ps.225-226.
- 239- Nostres propòsits, "Biblioteca Clàssica Catalana", I, núm.1 (20-V-1906).
- 240- Plàcid Vidal ho explica en les seves memòries. Segons ell, un alcoverenc, soci de l'Aplec Catalanista, va animar Josep Aladern a emprendre la publicació dels fascicles, l'"empresa editorial més encertada del meu germà" (VIDAL, L'assaig de la vida, op. cit., p.210). Per una sèrie de circumstàncies Jaume Figueras n'esdevé el principal promotor, juntament amb Francesc Salom. Vidal parla de Francesc Figueras però, per les dades que en dóna, és indubtable que es tracta del seu germà Jaume. Mica en mica Figueras i Salom van agafant la iniciativa i decideixen convertir el fascicle en revista. Ja en aquest moment el grup reusenc abandona i Figueras demana a Carner